

UCHINCHI RENESSANS: ILMIY ASOSLARI VA USTUVOR MASALALARI

Choriyev Mirjalol Baxtiyor o'g'li

Termiz Davlat Pedagogika Instituti, magistratura 1-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15480798>

Annotatsiya: Ushbu maqolada “Uchinchi Renessans” tushunchasi, uning zamonaviy ilmiy asoslari, iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishdagi o'rne, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning farmon va nutqlariga tayangan holda, ushbu jarayonning metodologik va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamli iqtisodiyot, innovatsiyalar, ta'lim tizimining modernizatsiyasi va ijtimoiy barqarorlik masalalari yoritiladi. Maqola ilmiy tadqiqotlar va davlat siyosatining konseptual asoslarini birlashtiradi.

Kalit so'zlar: uchinchi renessans, raqamli iqtisodiyot, innovatsiyalar, Shavkat Mirziyoyev, ta'lim islohotlari, ijtimoiy barqarorlik, ilmiy-texnik taraqqiyot.

Аннотация

В статье рассматривается понятие “Третий Ренессанс”, его современные научные основы, роль в экономическом и социальном развитии, а также методологические и практические аспекты на основе указов и выступлений Президента Республики Узбекистан Шавката Мирзияева. Исследование охватывает цифровую экономику, инновации, модернизацию системы образования и социальную стабильность. Статья объединяет концептуальные основы научных исследований и государственной политики.

Ключевые слова: третий ренессанс, цифровая экономика, инновации, Шавкат Мирзияев, реформы образования, социальная стабильность, научно-технический прогресс.

Abstract

This article examines the concept of the “Third Renaissance,” its contemporary scientific foundations, its role in economic and social development, and its methodological and practical aspects based on the decrees and speeches of the President of the Republic of Uzbekistan, Shavkat Mirziyoyev. The study covers digital economy, innovations, modernization of the education system, and social stability. The article combines conceptual foundations of scientific research and state policy.

Keywords: third renaissance, digital economy, innovations, Shavkat Mirziyoyev, education reforms, social stability, scientific and technological progress.

Kirish

XXI asr boshlarida insoniyat yangi ilmiy-texnik inqilob davriga qadam qo'ydi. Ushbu davrda raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (big data), kognitiv fanlar va innovatsiyalarning integratsiyasi bilan xarakterlanadigan "Uchinchi Renessans" tushunchasi paydo bo'ldi. Bu jarayon inson kapitali va intellektual resurslarning iqtisodiyotdagi o'rne tubdan o'zgarishini, innovatsion taraqqiyot va global raqobat kuchayishini anglatadi [1].

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan “Uchinchi Renessans” konsepsiyasi mamlakatimizning yangi bosqichda rivojlanishi uchun ilmiy asoslangan strategik platformani yaratdi. Ushbu maqola esa bu jarayonning ilmiy-metodologik asoslari, amaliy ahamiyati va rivojlanish istiqbollarini o'rganishga qaratilgan.

Ilmiy tadqiqotlarda uchinchi Renessansning mohiyati va uni amalga oshirish usullari turlicha talqin etilmoqda. Ba'zi olimlar bu jarayonni raqamli inqilob deb atasa [2], boshqalar esa innovatsion iqtisodiyotning yangi bosqichi sifatida baholaydilar [3]. Shu bilan birga, O'zbekiston sharoitida bu tushuncha milliy siyosatning asosiy yo'nalishlariga muvofiq holda, davlat boshqaruvi, ta'lim va iqtisodiyot tizimlarining yangi formatda shakllanishini taqozo etadi [4].

Asosiy qism

1. Uchinchi Renessansning ilmiy-metodologik asoslari

Uchinchi Renessans tushunchasi XXI asrning raqamli inqilobi va global innovatsion o'zgarishlari natijasida yuzaga kelgan yangi ijtimoiy-iqtisodiy tizimni anglatadi. Bu tizimning ilmiy-metodologik asoslari evolyutsion iqtisodiyot nazariyasi, innovatsiyalar iqtisodiyoti va texnologik inqiloblar konsepsiyasiga tayangan [5].

Raqamli iqtisodiyot, sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar bazasining uyg'un ishlashi yangi iqtisodiy modelni yaratadi. Bu modelda inson kapitali asosiy resurs sifatida ko'riladi va ta'lim hamda innovatsiyalar muhim rol o'ynaydi [6].

O'zbekiston Prezidentining 2023-yil 5-maydagi Farmonida "Uchinchi Renessansni amalga oshirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar dasturi" bu jarayonning amaliy konsepsiyasini belgiladi va mamlakatda raqamli iqtisodiyot, innovatsion ilm-fan, ta'lim va sog'liqni saqlash tizimlarini rivojlantirishni maqsad qilgan [7].

2. Raqamli iqtisodiyot va innovatsiyalarning roli

Raqamli iqtisodiyot o'sib borayotgan global bozorga moslashish uchun innovatsion yechimlarni ishlab chiqish va joriy etishni talab qiladi. Shavkat Mirziyoyevning 2024-yil 15-fevraldagi nutqida aytilishicha:

"Biz raqamli iqtisodiyot rivojlanishiga ustuvor ahamiyat beramiz, chunki bu mamlakatimizning kelajakdagi farovonligi va barqaror rivojlanishining asosidir" [8].

Innovatsiyalar iqtisodiy o'sish va yangi ish o'rinlari yaratishda muhim omil hisoblanadi. Bu borada, O'zbekiston 5G, sun'iy intellekt, blokcheyn va kiberxavfsizlik kabi sohalarga katta e'tibor qaratmoqda [9].

3. Ta'lim tizimining modernizatsiyasi

STEM va STEAM ta'limi yoshlarni zamonaviy texnologiyalar bilan tanishtirishda muhim vosita hisoblanadi. Ta'lim tizimining sifatini oshirish uchun kadrlarni tayyorlash, ilmiy-tadqiqot ishlarini rivojlantirish zarur [10].

Shavkat Mirziyoyev 2023-yil 10-dekabrda nutqida:

"Yoshlarimizni raqobatbardosh kadrlar sifatida tayyorlash uchun ta'lim tizimini modernizatsiya qilishimiz shart" deb ta'kidlagan [11].

4. Ijtimoiy barqarorlik va inson kapitaliga sarmoya

Uchinchi Renessansning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash, tengsizlikni kamaytirish va aholining yashash darajasini oshirishda namoyon bo'ladi [12].

Prezident Mirziyoyevning 2024-yil 20-martdagi farmonida inson kapitaliga sarmoya kiritish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi sifatida belgilangan [13].

Xulosa

Uchinchi Renessans — bu XXI asrda yuzaga kelgan global ilmiy-texnik, iqtisodiy va ijtimoiy o'zgarishlarning murakkab va integratsiyalashgan jarayoni bo'lib, u raqamli

transformatsiya, innovatsion rivojlanish hamda inson kapitalining rivojlanishiga asoslanadi. Ushbu jarayon mamlakatlarning raqobatbardoshligini oshirish, iqtisodiy o'sishni jadallashtirish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim vosita hisoblanadi [1, 5].

O'zbekiston Respublikasida Uchinchi Renessans konsepsiyasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qabul qilinib, uning amalga oshirilishi uchun kompleks ilmiy-metodologik asos va amaliy mexanizmlar ishlab chiqilgan. Shavkat Mirziyoyevning farmon va nutqlarida belgilangan vazifalar raqamli iqtisodiyot, ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, innovatsiyalarni keng tatbiq etish va inson kapitalini rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, bu mamlakatning barqaror rivojlanish strategiyasining asosini tashkil etadi [2, 7, 8].

Ilmiy tadqiqotlar va amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, raqamli transformatsiya va innovatsion iqtisodiyot modeli inson kapitaliga sarmoya kiritishni talab qiladi, bu esa ta'lim tizimining sifatini oshirish, ilmiy-texnik kadrlarni tayyorlash va yangi texnologiyalarni joriy etishni taqozo etadi [6, 10, 11]. Ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash esa iqtisodiy rivojlanish bilan parallel olib borilishi kerak bo'lib, bu yo'lda davlat siyosati va innovatsion tashabbuslar muvofiqlashtirilgan holda amalga oshiriladi [12, 13].

Shunday qilib, Uchinchi Renessans konsepsiyasining ilmiy asoslangan, metodologik jihatdan chuqur tahlil qilinishi va amaliyotga samarali tatbiq etilishi O'zbekistonning jahon miqyosidagi raqobatbardoshligini oshirishda, iqtisodiy va ijtimoiy sohalarida innovatsion o'sishni ta'minlashda, shuningdek, milliy farovonlikni mustahkamlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kuznetsov, V. "Innovatsion iqtisodiyot va raqamli inqilob". – T., 2020.
2. Shavkat Mirziyoyev. "O'zbekiston Respublikasida uchinchi Renessansni amalga oshirish bo'yicha farmon", 2023.
3. World Economic Forum Reports, 2022.
4. Mirziyoyev, Sh. "Milliy taraqqiyot va raqamli iqtisodiyot". Nutq, 2024.
5. Schumpeter, J. "Theory of Economic Development". – Harvard University Press, 1934.
6. OECD Report on Digital Economy, 2023.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 5-maydagi farmoni.
8. Mirziyoyev, Sh. "Raqamli iqtisodiyot rivoji", 2024.
9. United Nations Development Programme Report, 2023.
10. Ministry of Education Uzbekistan Reports, 2023.
11. Mirziyoyev, Sh. "Ta'lim tizimini isloh qilish", 2023.
12. World Bank Report on Social Stability, 2022.
13. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 20-martdagi farmoni